

Dkt. Daniel J. Treier, Mithali, Kikao cha 4

Mithali 30-31, Maneno ya Mwisho

© 2024 Daniel Treier na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Daniel J. Treier katika mafundisho yake kuhusu Mithali kwa ajili ya Maisha ya Kikristo. Hiki ni kipindi namba nne, Mithali sura ya 30-31, Maneno ya Mwisho.

Katika mihadhara miwili iliyotangulia kuhusu kusoma Mithali kwa ajili ya Maisha ya Kikristo, tumechunguza mafundisho ya kimaadili ya Mithali katika suala la fadhila saba na maovu saba makubwa, kupata mshikamano kati ya mifumo hii na vipaumbele vikuu vya Mithali.

Uhusiano haujumuishi mwingiliano kamili. Nini kingine basi makusanyo ya methali hutoa? Kwa hakika kuna mambo mengi ya uchunguzi kuhusu utaratibu wa kijamii, kuanzia familia hadi marafiki hadi majirani hadi wafalme, na haya tutayazungumzia muda mfupi baadaye kuhusiana na Mithali 30 hadi 31. Kuanza, hata hivyo, mkazo uliobaki wa kiadili unahitaji mjadala zaidi kwa kuwa wema na maovu hushughulikia kwa njia isiyo ya moja kwa moja tu, kusema na kusikiliza, ambayo ni maarufu sana kotekote.

Katika Methali, usemi hutenda. Hiyo ni kusema, tunawajibika na kuundwa kwa mazoea ya vinywa vyetu na masikio yetu. Mtazamo wa Methali juu ya vitendo vya usemi unalingana na mfumo mkuu wa asili na neema ambayo imekuwa wazi katika matibabu ya wema na tabia mbaya.

Tunaweza kufupisha kwa uwazi hapa. Kwanza, lengo la Mithali ni malezi ya maadili, kuelezea matokeo ya matendo mahususi na njia ambazo wao huakisi na kuongeza hekima au upumbavu kwa ajili ya kukuza tabia ya haki. Imani, mali, na tabia zimeunganishwa, lakini Mithali hasa na moja kwa moja inashughulikia hekima au upumbavu wa tabia nyingi.

Pili, ingawa, Mithali inazungumzia tabia ili kukuza kuwa watu wa jamii inayomcha Bwana. Mithali ni ya kweli kuhusu majaribio ambayo hayajakombolewa ya kurekebisha tabia. Kwa sababu hekima ya kweli huanza na kuishia na kumcha Bwana, malezi ya maadili hatimaye yanahusisha imani sahihi na inahitaji neema ya ukombozi.

Tatu, wakati huo huo, malezi ya kweli ya kiroho yanahitaji malezi ya kimaadili kwa sababu wanadamu hufuata hekima kama watu halisi katika jumuiya. Imani sahihi sio hofu ya kweli ya Bwana mbali na mali na tabia. Moyo unahusisha mtu mzima, si tu hisia za ndani.

Kwa habari ya usemi na kusikiliza, kama tutakavyoona, majaribio ya kuzungumza kwa wingi na sifa zinazofaa hatimaye yatapungua na kuwa kujitawala kwa kiasi fulani kwa mafanikio isipokuwa tukimcha Bwana kwa sababu hatutaweza kuzuia yaliyo moyoni mwetu yasiruke kutoka kwenye vinywa vyetu au kuziba masikio yetu.

Tunaposhughulikia vitendo vya usemi, basi, kumbuka mtazamo huu wa uumbaji na ukombozi. Maadili ya kiasi yanawezekana kwa wapagani, lakini utaftaji kamili wa hekima ya kweli hupatikana tu kwa watu wa Mungu kwa neema ambayo hugeuza mioyo na kufungua masikio.

Baada ya kushughulikia vitendo vya usemi kwa njia hii, tutarudi kwenye miktadha ya kijamii kwa hekima katika Mithali. Kuakisi mivutano tata kuhusu ukuu wa kimungu, neema, na uhuru wa mwanadamu katika Mithali yote ni sura ya 16 na mstari wa 1. Mipango ya akili ni ya mwanadamu, lakini jawabu la ulimi hutoka kwa Bwana. Muunganiko wa akili na ulimi huashiria kwamba tabia ya binadamu inakuja kujieleza katika usemi.

Kutokana na wingi wa moyo, kinywa hunena, kulingana na Yesu katika Mathayo 12, na kuingiliana kwa matendo ya kibinadamu na ya kimungu kunaonyesha mvutano mkubwa kutoka kwa mtazamo wetu mdogo. Lakini hatimaye katika maongozi ya Mungu, kwa mtazamo wa Mithali, nia zetu halisi hujitokeza hata kama tutapanga vinginevyo. Bila shaka, majibu ya wengine kwa hotuba yetu yamo ndani ya lengo kuu la Bwana pia.

Tunapaswa kupanga kwa busara, hata hivyo tunapaswa kukiri mipaka ya udhibiti wa binadamu juu ya matokeo, matokeo ya kijamii ya usemi wetu na udhibiti wa kibinafsi tulionao juu ya mioyo yetu na jinsi yanavyotengeneza usemi wetu. Methali nyingi hupatanisha usemi na busara au sifa nyinginezo. Kwa hivyo, matibabu hapa yanaweza kulenga kategoria za ziada ambazo bado hazijaonekana wazi katika matibabu yetu ya sifa na tabia mbaya mbalimbali.

Kwanza katika haya ni kukataza kusengenya. 11:13 Mchongezi hueneza siri, bali mtu wa rohoni mwaminifu huwa na tumaini. 17:4 Mtenda mabaya husikiliza midomo ya uovu, na mwongo husikiliza ulimi wa uovu.

18:8, inayorudiwa katika 26:22, maneno ya mnong'ono ni kama maandazi matamu. Wanashuka hadi katika sehemu za ndani za mwili, na maelezo hayo si kwa kudokeza kuwa ni chanya, bali ni onyo. Zingatia tabia ya mtu anayesikiliza masengenyo katika vifungu hivi.

Kishawishi chake kikali kinakubaliwa, lakini usumbufu wa jumuiya ni kwamba mtu anapaswa kuepuka hata kujihusisha na uvumi unaojulikana. Sura ya 20, mstari wa 19. Hiyo ina maana nyingi, kwa njia, kwa kile sisi watu wa kisasa tunachokiita mitandao ya kijamii na habari na jinsi tunavyoifikia.

Pili na dhahiri kuhusiana ni kukataza uwongo. Midomo ya ukweli hudumu milele, lakini ulimi wa uwongo hudumu kitambo kidogo. Sura ya 12, mstari wa 19.

Waadilifu huchukia uwongo, lakini waovu hufanya mambo ya aibu na aibu. Sura ya 13, mstari wa 5. Na orodha ya vifungu inaweza kuendelea. Zaidi ya kulinganisha mafanikio ya muda mrefu ya ukweli na uwongo, Mithali inakabiliana na aina fulani za uwongo.

Baada ya mithali kuhusu vipande vitamu vya porojo katika sura ya 26, mstari wa 22, hapa kuna mistari ifuatayo. Kama glaze inayofunika chombo cha udongo ni midomo laini na moyo mbaya. Adui hujitofautisha katika kusema huku akihifadhi hila ndani yake.

Adui anenapo kwa neema, usiamini, maana kuna machukizo saba yamefichwa ndani. Ingawa chuki inafunikwa na hila, uovu wa adui utafichuliwa katika kusanyiko. Yeyote anayechimba shimo ataanguka ndani yake, na jiwe litarudi juu ya yule anayeanza kuliviringisha.

Ulimi wa uwongo humchukia mtu anayedhulumiwa, na kinywa cha kujipendekeza hufanya uharibifu. Kwa sehemu, ujumbe hapa ni kwamba kujipendekeza hakutakufikisha popote. Lakini mtu anayembembeleza jirani yake anatandaza wavu kwa ajili ya hatua zake.

Sura ya 29, mstari wa 5. Hekima ya mzazi, kinyume chake, iko tayari kusema yale ambayo hayapendelewi badala ya kutia sukari mambo halisi yasiyostarehesha. Hekima ya mzazi iko tayari kusema ukweli mgumu. Hata hivyo, kifungu hicho pia kinawataka watu walio katika hatari ya kubembeleza kuwa waangalifu kuhusu nia ya kweli ya mzungumzaji.

Tatu, hotuba ina nguvu. Sura ya 13, mstari wa 17, mjumbe mbaya huleta shida, lakini mjumbe mwaminifu huleta uponyaji. 15:4, Ulimi wa upole ni mti wa uzima, lakini upotovu ndani yake huvunja roho.

15:23, Kutoa jibu lifaalo ni furaha kwa mtu ye yote, na neno kwa wakati wake jinsi lilivyo jema. 16:24, maneno ya kupendeza ni kama sega la asali, utamu wa roho na afya ya mwili. Lakini, 16:27, wadhalimu hubuni uovu na usemi wao ni kama moto uwakao.

Yesu anashiriki uhalisia wa Mithali kuhusu nguvu ya usemi anapotuambia tusitupe lulu zetu mbele ya nguruwe. Mithali 23:9 Usiseme masikioni mwa mpumbavu ambaye atadharau tu hekima ya maneno yako. Kwa hivyo, kuzungumza na kusikiliza ni pande mbili za sarafu moja, tabia.

Nguvu ya usemi si ya kichawi au ya kiotomatiki, imejikita katika uhuru wa matendo ya binadamu kama kielelezo cha tabia yetu. Kwa muda mrefu, kusikiliza na kuzungumza hufichua na kuimarisha watu ni nani hasa, hivyo kuwa na matokeo muhimu ya jumuiya. Nguvu kwa kila hali sio ya ufisadi, lakini upotovu wa mawasiliano yetu unaonyesha jinsi nguvu zake zinaweza kuwa hatari.

Nne, kwa hivyo, maumbo ya usemi na huchangiwa na miktadha ya kijamii. Kuhusu nyumba, sura ya 20, mstari wa 20 inasema, ukimlaani baba au mama, taa yako itazimika katika giza kuu. Wakati huohuo, matone ya daima siku ya mvua na mke mgomvi ni sawa kumzuia ili kuzuia upepo au kushika mafuta katika mkono wa kuume, sura ya 27, mstari wa 15 na 16 .

Ingawa huwezi kuchagua wazazi wako, na Mithali huelekea kuchukua usimamizi wao mwaminifu wa mamlaka, angalau kwa ujumla, kwa ajili ya mafundisho, unaweza kujaribu kuepuka kuchagua mwenzi asiyefaa. Nje ya nyumba basi, 16:10, maamuzi yaliyovuviwa yapo midomoni mwa mfalme. Kinywa chake hakitendi dhambi katika hukumu.

Bado kuna nafasi ya kukosolewa kisiasa pia. Ni mfalme mwenye hekima anayefafanuliwa akifanya maamuzi hayo, jambo ambalo linadhihirika wazi mistari mitatu baadaye katika sura ya 16, mstari wa 13. Mfalme anafurahia midomo ya uadilifu, naye huwapenda wasemao yaliyo sawa.

Kwa ujumla, kwa subira mtawala anaweza kusadikishwa, na ulimi laini unaweza kuvunja mifupa, 25:15. Ushauri kama huo unafaa ikiwa mfalme ni mwenye busara, katika kesi hiyo ushauri unazingatia zaidi jinsi ya kuchangia hekima, au mfalme ni dhalimu, katika hali hiyo tahadhari inakuwa jambo la kawaida. Methali si ujinga kuhusu uwezo wa usemi na wenye mamlaka.

Licha ya athari za kijamii za dhambi ya mwanadamu, hata hivyo, kuna tumaini. Katika kuwasikiliza wazazi na wengine wanaoweza kukuza hofu ya Bwana, tunakumbatia hekima, na kama wengi katika jamii wanavyofanya hivyo, tunakumbatia uwezekano wa shalom. Methali hutanguliza tabia.

Katika programu yake ya elimu ya jumla, tunaweza kuiita, si lazima mtu ajifunze mbinu za kuzungumza zaidi ya mazoea ya kuepuka na kutarajia kusitawisha. Kisha mawasiliano yanaweza kuwa tukio la furaha ya kibinafsi na kujenga jumuiya. Kisha Mithali 30 hadi 31 huweka mabano ya kufunga kuzunguka mikusanyo ya methali, inayolingana na Mithali 1 hadi 9. Yaonekana maneno mawili katika sura hizi yanatoka nje ya Israeli.

Kwanza, maneno ya Aguri katika mstari wa 30 wa 1. Pili, maneno ya Mfalme Lemueli katika 31:1, ambayo alijifunza kutoka kwa mama yake. Maneno haya hayatoi njia mbadala za ufunuo wa Yehova. Ona maombi ya Aguri katika 31 hadi 6 na 7 hadi 9,

pamoja na madokezo ya vitabu vingine vya kisheria ambavyo rafiki yangu Richard Schultz ameeleza kwa kina.

Maneno hayo yanarudia mambo makuu ya Mithali, yakihusisha hekima kwa ukaribu zaidi na ulimwengu, jumuiya, na nyumba kama nyanja za utendaji zilizoamriwa na Mungu wa Israeli. Kwa hakika, Aguri anasihi ujuzi sahihi wa Mungu wa Israeli ambao ni kiini cha ubinadamu kamili. Katika sura ya 30 mistari ya 2 na 3, maungamo mawili ya kutotosheleza yanatanguliza aina mbili za maswali ya balagha, nani na nini katika mistari wa 4. Kuna desturi ya kusoma Mithali 30 katika mistari wa 4 kama waamini Utatu.

Swali la mwisho, jina lake ni nani au jina la mwanawe, bila shaka unajua, kama Biblia ya New American Standard Bible inavyotafsiri, huwadhihaki wasomaji Wakristo kuhusu Yesu Kristo, kama vile kutajwa kwa kupaa na kushuka mapema zaidi. Zaidi ya hayo, mistari huo unarejelea upepo unaohusishwa na mapokeo ya Kikristo ya Roho Mtakatifu. Sasa, katika tukio la kwanza, mwana lazima awe Israeli au mfalme wake.

Ya mwili, haikuweza kusemwa kwa wasomaji wa awali, hakika unajua. Hata hivyo, aya hiyo inadhihirisha mantiki ya ufunuo wa Mungu ambao theolojia ya Utatu hatimaye itatimiza. Hakuna mwanadamu wa kawaida anayeweza kupanda ili kupata ujuzi wa Mungu na kushuka ili kusambaza ufunuo kwa wengine.

Jina Yehova pekee ndilo linalojibu swali, ni nani aliye na nguvu ya uumbaji nyuma ya kila kitu kingine? Hata hivyo Israeli imechaguliwa kipekee kumwakilisha muumba duniani. Na kama mwana wa Mungu katika maana kamili, Yesu Kristo anaenda kutimiza wito huu kwa niaba ya Israeli. Maungamo ya kutotosheleza hapa yanasawazishwa kisha kwa kanusho mbili za kimaandiko zinazothibitisha ufunuo wa kimungu katika mistari ya 5 na 6. Marekebisho ya kwanza ya kimaandiko yanatoka kwa 2 Samweli 22:31 au Zaburi 18:30, ambayo katika muktadha wa karibu inadokeza jina la Yehova, kwa maana ni nani aliye Mungu isipokuwa Bwana? Marekebisho ya pili ya maandiko yanahusu makatazo ya Kumbukumbu la Torati katika sura ya 4 mistari wa 2 dhidi ya kuongeza maneno ya kibinadamu tu kwa ufunuo wa agano.

Tuhuma ya ufahamu wa mwanadamu hapa inachanganyika na kutegemea sana neno la Mungu. Mizani ya kishairi inadhihirika zaidi katika sehemu zifuatazo, hasa kutokana na kugemea kwao kwa idadi. Kukataliwa kwa usemi wa uwongo na uchoyo kunaendelea sana katika mistari ya 8 na 9 ambayo tayari tumeizungumzia.

Ona jinsi mshairi anavyofuatilia kwa bidii uadilifu katika mambo haya kulingana na mistari wa 7. Kurudia utoshelevu wa kumcha Mungu unaoitwa hapa ni sala ya Bwana. Ikiwa mtu anachotafuta ni mkate wetu wa kila siku, basi usemi wetu utahusu sala, sifa, na kusihi tupate msamaha, na si kunyakua mamlaka kwa njia ya uwongo na udanganyifu. Katika sura ya 30 mistari wa 10, kuna mfano maalum wa hotuba ya uongo kukataa kuhusu watumishi.

Katika mstari wa 11 unakuja mfano mwingine wa hotuba ya kukataa kuhusu wazazi, kabla ya mfululizo wa mistari kuunganisha kiburi cha msingi ambacho ni tatizo la unyanyasaji wa matusi na ukandamizaji wa pupa katika mstari wa 12 hadi 14. Mada hizi zinapopanuka, tamaa na tamaa isiyoweza kutoshelezwa huonekana bila kupendeza kama ruba katika mstari wa 15 na mhasiriwa wa 16 wa ndege. 17.

Na ingawa kunaweza kuwa na mafumbo kwa mahusiano ya mwanamume na mwanamke kama aya ya 18 na 19 inavyobainisha, njia isiyotosheka na isiyoweza kurekebisha ya mwanamke mzinzi inaambatana na njia nyinginezo za kuyumbisha jamii katika mstari wa 20 hadi 23 ambazo Mithali hupenda kuonya dhidi yake. Kwa njia nzuri basi, tunaweza kutazama viumbe wasio wanadamu ambao Mungu ameumba na kugundua uwezo wa ajabu wa hekima hata katika wanyama wadogo, mstari wa 24 hadi 28. Kuna wanyama wakubwa pia, bila shaka, ambao wafalme wanalinganisha nao katika ukuu wao, mstari wa 29 hadi 31 .

Lakini kile wanachoshiriki ni hekima ambayo inakuza unyenyekevu. Upumbavu hutukuza nafsi na kupanga maovu ya kimaslahi, huzalisha ugomvi wa jumuiya, aya ya 32 na 33. Hoja ya safari hii ya haraka ni kuonyesha kwamba chumba cha ndani cha Augur huingiliana kutafuta na kupokea ufunuo wa Mungu kwa kukataa maovu fulani, ubadhirifu, uwongo na kashfa, tamaa, na hatimaye kiburi.

Mpangilio ulioundwa huimarisha kihalisi hofu ya Yehova ambayo Mithali huitaka. Watu wa nje wanatamani utamaduni mwema na upatano unaotokana na ujuzi wa Mtakatifu wa Israeli. Hali ya kifalme ya Lemueli katika Mithali 31 inathibitisha hata kwa uwazi zaidi hadhi yake kama mgeni.

Hata hivyo, anajifunza hekima kutoka kwa mama yake, kama vile Mwisraeli anavyojifunza kutoka kwa wazazi wake katika sehemu nyingine zote za kitabu. Maudhui ya mafundisho ni sawa sawa. Kukataliwa kwa tamaa ya wanawake, 31:3, kukataliwa kwa ulafi inapokuja suala la kileo, mstari wa 4 hadi 7. Mfalme anapaswa kumwakilisha Mungu katika kutetea wasio na uwezo na maskini, akiwapa haki hata wao, mstari wa 8 na 9. Ode maarufu kwa mwanamke wa Mithali 31 inafuata katika mstari wa 10 hadi 31.

Ode huanza na uthibitisho wa jumla wa thamani yake kama ya thamani zaidi kuliko vito, mstari wa 10. Mistari ya 11 na 12 inatoa sababu za awali za makadirio haya. Mume wake anamwamini na yeye ni neema kwake.

Kuanzia mstari wa 13, kuna maelezo zaidi. Yeye ni mwenye bidii. Anachukua hatua ya busara, mstari wa 14.

Anapanga na kuandaa mbele, mstari wa 15. Anajishughulisha na biashara mbalimbali, mstari wa 16. Ana nguvu na anafanya kazi ili kuwa na nguvu zaidi, mstari wa 17.

Anaendelea kufanya kazi badala ya kuacha wakati wa kwanza unaofaa, mstari wa 18. Kufikia sasa unapaswa kuwa unasikia mada ambazo unazifahamu sana katika kitabu chote kinachoandikwa upya. Inaonekana kuwa kuna mkanganyiko, umbo la X hadi mstari wa 19 na 20, na kutengeneza mpito kati ya vitengo vidogo.

Mikono inayowanyooshea mshikaji katika mstari wa 19A inalingana na mikono inayowafikia wahitaji katika mstari wa 20B. Mikono iliyoshikilia nyuzi katika mstari wa 19B inalingana, lakini inatofautiana na, mkono unaowafungulia maskini katika mstari wa 20A. Kwa jumla, aya ya 13 hadi 20 sio tu ina mikazo ambayo tumetaja, lakini pia inaonyesha uzalishaji wa mapato, haswa kupitia nguo.

Hii ni njia ya maisha ya kuvutia ambayo ni ya afya, yenye tija kwa jamii, na yenye ukarimu kwa wengine ndani ya jamii. Katika mstari wa 21 na 22, kwa hiyo, nyumba ya mke imepambwa vizuri. Kama mtu angetarajia, mume wake ana sifa nzuri miongoni mwa viongozi wa nchi, mstari wa 23, na mavazi yake yanatamanika kupita kizingiti cha nyumba yake, mstari wa 24.

Kutumia mavazi kama sitiari, mstari wa 25, unaonyesha jinsi nguvu za mke zinavyomwezesha kukabiliana na wakati ujao kwa uhakika. Kulingana na mstari wa 26, mke ni mwalimu mwenye hekima katika haki yake mwenyewe, na anafundisha wema. Mwisho katika mstari wa 27 unathibitisha tena utoaji wa bidii wa mke.

Hitimisho katika mstari wa 28 hadi 31 ni muhtasari wa sifa ambazo mke hupokea kutoka kwa familia yake. Watoto wake na mumewe wanatambua ubora wake wa kipekee. Yeye ni kinyume cha mwanamke mzinzi, kwa kuwa ubora wake unamfanya awe na mvuto kwa mumewe na jamii nzima, akiwa amejikita katika kumcha Bwana.

Sifa inaendelea katika mstari wa 31, ambapo tafsiri bora kuliko nyingi ingekuwa, kumtukuza kwa matunda ya mikono yake, kulingana na Bruce Waltke. Kazi zake zinajieleza zenyewe kuhusiana na ubora wake katika jamii. Shairi katika mstari 10 hadi 31 ya sura hii ya mwisho ni akrosti, kila mstari ukianza na herufi zinazofuatana za alfabeti ya Kiebrania.

Muundo huu tata unapendekeza hotuba yenye mtindo inayowasilisha jambo kuu. Odi hakika hufanya kazi katika kiwango halisi, na kwa hivyo, ikisukumwa kama ilivyoathiriwa na mama ya Lemueli, hata hivyo, ina athari kubwa katika kutathmini usawiri wa Mithali wa wanawake. Wazalendo wengi wenye msimamo mkali hujificha hapa, au wanapaswa, wakati wa kuweka maono rahisi ya familia ya nyuklia ya baada ya viwanda, wakidai kwamba ni kinyume cha Biblia kwa wake kufanya kazi nje ya nyumba au kadhalika.

Kinyume chake, mwanamke wa Mithali 31 ni mwenye bidii katika maana nyingi, kama vile nyumba hii haipuuzi watoto. Ingawa hapa tunaona mfano halisi wa mafundisho ya Lady Wisdom, filamu yake ya awali, Dame Folly, ilikuza sio tu leseni halisi bali pia uzinzi wa kiroho, usiotoa nyumba ifaayo ndani ya jamii. Kinyume chake, Mithali 31 inaonyesha mshirika bora wa agano, kama sio tu mume, lakini labda ya kile ambacho sisi sote tunapaswa kuwa katika uhusiano na Mungu.

Hivyo, kile tunachofurahia na kuwa ikiwa tunakubali hekima ambayo imetufuatia. Hitimisho kuhusu kazi zinazodhihirisha hofu ya Bwana huimarisha kazi hii pana ya ode. Hivyo, wale wanaokubali hekima ya Mithali watabariki wengine, wakiwa na bidii, kuchukua hatua kwa werevu, kutafakari nguvu, kuwatunza wenye uhitaji, kupanga na kutayarisha, kufurahia sifa nzuri na matokeo, kufundisha wengine hekima, na pia kutia ndani ujitoaji unaofaa kwa Mungu hatimaye.

Mithali 30 hadi 31 inalingana na msisitizo mpana wa kitabu kisha juu ya upatanifu kati ya mazingira ya ulimwengu, kijamii, na kifamilia ya hekima. Vifungu vingi vimejitokeza hapo awali kuhusu mada hizi. Katika pindi nyingi, sehemu fulani ya wanyama au anga huangazia mpango wa Mungu wa kusitawisha wanadamu.

Nyuma ya desturi hii ya methali inasimama kujitolea kwa utaratibu takatifu wa uumbaji kupitia nyanja zinazovukana za shughuli, kifamilia, kijamii, na ulimwengu. Inasalia hapa ili kuweka wazi zaidi athari za kitamaduni za msingi huu wa Shalom. Kwanza, Mithali huthibitisha waziwazi thamani ya urafiki.

Hisani ni wajibu kwa kila mtu, kwa kila mtu, lakini bila kukataa upendo fulani, ambao ni muhimu kutoa na kupokea. Methali haiainishi vigezo vya kukokotoa vya kuchagua majirani wa kukuza kama marafiki. Badala yake, kama ilivyo katika maeneo mengine, kitabu hiki kinaweka vigezo vya msingi vya kimaadili ambavyo ndani yake uchaguzi wa busara unawezekana na uchaguzi fulani unaruhusiwa.

Vigezo hivi vya maadili vinatia ndani imani kwamba ushirika mbaya huharibu tabia njema, 1 Wakorintho 15:33, pamoja na utambuzi halisi wa kwamba watu fulani wako tayari kutoa urafiki kwa sababu za ubinafsi, si kushikamana na mtu katika magumu na magumu. Tabia ya Jumuiya hufanya kazi kwenye viwango hivi vya kawaida lakini pia vikubwa zaidi. Wenye haki wanaposhinda, kuna utukufu mwingi, lakini waovu washindapo, watu hujificha, Mithali 28:12. Vivyo hivyo, katika mstari wa 28 wa sura hiyo hiyo, waovu wanaposhinda, watu hujificha, lakini wanapoangamia, wenye haki huongezeka.

Methali huzungumzia ufalme. Wenye haki wanapokuwa na mamlaka, watu hufurahi, lakini mwovu atawalapo, watu huugua, sura ya 29 mstari wa 2, kwa sababu haki huinua taifa, lakini dhambi ni aibu kwa watu wowote, sura ya 14 mstari wa 34. Kwa

hiyo, kwa hakika, mstari unaofuata, mtumishi anayetenda kwa hekima ana kibali cha mfalme, lakini ghadhabu yake huanguka kwa aibu.

Katika mistari kama 28:2, mamlaka ya mfalme yanathibitishwa vile vile, lakini Mithali inatazamia kwamba mfalme atasuluhisha haki ya kimungu kwa watu na kuamuru maisha yao kwa hekima. Kwa hiyo, ni chukizo kwa wafalme kutenda maovu, maana kiti cha enzi huthibitika kwa haki, 16:12. Hatari ya mamlaka katika mikono ya wafalme waovu ni kali. Mtawala akisikiliza uwongo, watumishi wake wote watakuwa waovu, 29:12. Labda hiyo ina maana kwa Twitter.

Kama simba angurumaye au dubu arukaye, ndivyo alivyo mtawala mwovu juu ya watu maskini, sura ya 28 mstari wa 15. Wafalme wanapaswa kuwajali wengine kuliko wao wenyewe. Hawana urithi bila ya watu wao, 14:28. Matibabu haya ya urafiki na ufalme yanawiana na yale ambayo tayari tumekumbana nayo katika kategoria ya tatu, mahusiano ya kaya, mume na mke na mahusiano ya mzazi na mtoto.

Uhusiano wa wanandoa huleta furaha kubwa. Migogoro na upumbavu huleta huzuni na hatari. Mamlaka ya wazazi huleta hekima katika maisha mahususi na kukuza afya ya jumuiya.

Matumizi mabaya ya mamlaka huleta uonevu, huku uasi huleta mfarakano. Kuhusu baadhi ya nyenzo hii, Michael Fox hutoa muktadha muhimu wa kitheolojia. Ninanukuu, kilichofanya maneno ya mke mgomvi yasikike kwa wahenga kama hekima badala ya kuwa na hekima au maneno ya kukasirisha ni kwamba biashara ya pamoja iliyounda Mithali huonya mara kwa mara juu ya athari mbaya za ugomvi.

Idadi kubwa ya aya juu ya mada hii, 31 kwa jumla kwa hesabu yake, inaonyesha jinsi suala hili lilivyokuwa muhimu kwa wahenga. Walijua kwamba kutoelewana katika ndoa ni jambo la kuhuzunisha kwa sababu walijua kwamba maelewano ni kusudi. Uhai huu unaenea zaidi ya wanandoa na wazazi walio na watoto hadi vizazi vijavyo.

Sura ya 17, mstari wa 6, wajukuu ni taji ya milele na utukufu wa watoto ni wazazi wao. Hivyo, nne, tusishangae kuona mada ya nidhamu. Yeye asiyetumia fimbo huwachukia watoto wake, lakini wale wanaowapenda wana nidhamu kwa bidii.

Wazoezeni watoto katika njia ifaayo na watakapokuwa wazee hawatapotea. Sura ya 22, katika mstari wa 6, ingawa mstari huu una sifa mbaya, huenda usizungumzie nidhamu ya watoto wadogo. Na unaweza kupata maoni mbalimbali yanayowezezana kuhusu hilo kutoka kwa mwandishi fulani ninayemnukuu katika maelezo ya chini, Ted Hildebrand, wa tovuti hii.

Vyovyote vile, mtoto mwenye hekima anapenda nidhamu, lakini mtu anayevizia hasikilizi karipio. Maandishi haya yanazua maswali magumu leo kuhusu kutumia au kutotumia njia za kuadibu kwa kuzingatia unyanyasaji wa watoto na hisia zingine za

kisasa. Hata hivyo, kusoma kwa ujumla, Mithali inaweza kutoa mipaka ya kutosha ya kitheolojia na maadili kwa matumizi ya mafundisho yake.

Kwanza, umuhimu wa nidhamu kama tendo la upendo wa mzazi hauwezi kupingwa. Nidhamu ya upendo ya Mungu ni kielelezo chetu. Sura ya 3, aya ya 11 na 12, ambayo imethibitishwa tena katika Waebrania 12.

Nambari ya pili, kutokuwa na ubinafsi kwa wazazi wenye busara, haswa kuepuka kwao kutenda kwa hasira, inapaswa kudhibiti aina yoyote ya adhabu ya kimwili kwa kiasi kikubwa. Nambari ya tatu, kipaumbele katika maandiko kuhusu nidhamu si adhabu ya kimwili, bali ni kusahihisha kwa maneno. Kupata usikivu wa kijana kuhusu umuhimu wa marekebisho haya ni muhimu kwa kumbukumbu na kujitolea ipasavyo kufuata.

Hata hivyo kunaweza kuwa na njia za kutosha au hata bora zaidi za kupata uangalifu kama huo katika tamaduni ambazo hazielekei nidhamu ya kimwili, ilhali aina fulani za adhabu zinaweza kushindwa kufikia kiwango cha upendo cha Mithali cha nidhamu kama ya Mungu. Kwa hivyo, nadhani aina ya mafundisho tuliyo nayo katika Mithali yanapatana na aina ya mafundisho tuliyo nayo katika vifungu vya kaya katika Agano Jipya. Kwa mfano, katika Wakolosai 3 na 4, Waefeso 5 na 6, na vifungu vingine vya nyumbani.

Msomaji anayetarajia Mithali kuleta mapinduzi katika muktadha wa kijamii wa mazingira yake asilia ya kihistoria atakatishwa tamaa. Lakini wasomaji hawatakatishwa tamaa ambao, kwa uhalisi zaidi, wanatarajia Biblia kusawazisha unyanyasaji na kuepuka kuhalalisha kitheolojia mazoea yasiyo halali kabisa, kwa njia hiyo Biblia hutoa nafasi kwa ajili ya mabadiliko yanayofuata katika historia, historia ya ukombozi, na vinginevyo. Ufafanuzi wa kitheolojia wa aina hii ya nyenzo haujumuishi kupuuza tofauti za kihistoria kati ya watu wa kidini na wasio wa kidini, kusafirisha dhana za maandishi kutoka zamani hadi nyakati za kisasa bila ubaguzi.

Kinyume chake, wafasiri wa kitheolojia husoma Maandiko kwa hermeneutics ya imani katika asili ya kimungu ya Biblia, lakini pia na mashaka yenye afya ya muktadha wa mwanadamu ndani na ambayo Mungu huzungumza. Sidhani basi tunapaswa kuiona Mithali kama inayobishana kwa jumla na kwa kudumu kwa mfumo dume uliozama ndani, lakini badala yake tunapaswa kuiona ikichukua vipengele ambavyo ni muhimu kwa muktadha wake na kufanya kazi ndani ya yale kuwasilisha mafundisho ya kimungu. Mithali yenyewe haitasema kila kitu kuhusu jinsi ya kuweka masharti yake katika muktadha wake ndani ya muktadha mkubwa wa historia ya wokovu.

Itabidi tutambue kutoka kwa kanuni zake zote kama sehemu ya muktadha wa Mithali jinsi ya kufuata kile Yesu anafanya katika kifungu kama Mathayo 19 katika kutofautisha kati ya muundo wa asili wa Mungu wa uumbaji na makao mbalimbali yanayoshughulikia historia iliyofuata iliyolaaniwa na dhambi na mazoea fulani ya

kijumuiya. Ninachofikiri tunaweza kusema kwa ufupi kuhusu Mithali kwa aina hii ya mkabala huendesha kitu kama kifuatacho. Nambari ya kwanza, Mithali inathibitisha kwa moyo wote maadili ya kijadi ya Kiyahudi na Kikristo ya ngono na kuyaona kama si ya hiari kwa maisha ya busara ya jumuiya.

Nambari ya pili, Mithali kwa moyo wote inathibitisha umuhimu wa kuwalea watoto kwa uangalifu, na haipunguzi bali uhusika wake wa kibaba. Kwa maneno mengine, kushughulishwa kwake sio hali ya mbali ya baba wa baba, lakini uchungaji wa karibu, mnyenyekevu, wa baba. Nambari ya tatu, Mithali mara chache, kama itawahi, inakataa kwamba kiatu kinafaa kutoshea mguu mwingine kuhusiana na nyenzo za jinsia kama vile misemo ya mke wenye ugomvi.

Waume wabishi hawangefanya hivyo. Nambari ya nne, Mithali kwa moyo wote inathibitisha hekima ya wanawake katika kufundisha watoto. Mithali 31, ikiwa na ode katika kilele chake kama mfano mmoja wa kudumu.

Ubinafishaji wa hekima ni mwingine. Na nambari ya tano, ikiwa tutafuata mielekeo ya uzushi ya kitabu cha kuzungumza ndani ya matukio kama hadhira yake inavyohitaji, hatungechukulia mifumo ya kitamaduni iliyoenea kwa muda mrefu kama isiyo na maana kabisa au iliyotolewa kabisa, na hatutakosa kutafakari juu ya umuhimu wa tofauti za kibaolojia kati ya mwanamume na mwanamke. Kwa hivyo, kwa upande mmoja, tunaporuhusu mawazo ya muktadha na tofauti, kusoma Mithali bado kunaruhusu mgawanyiko mkubwa wa kitamaduni kati ya tano.

Hata hivyo, kwa upande mwingine, kusoma Mithali kunapaswa kuchochea kuhoji chuki zetu za kitamaduni pamoja na kile tunachofikiri kuwa kinavutia. Methali huwapa changamoto wanaume na wanawake wa kisasa kwa pamoja kutafakari upya fikra za maisha bora, hasa kwa kuzingatia umuhimu mkubwa wa malezi, pamoja na baraka za jumuiya thabiti na ulimwengu uliopangwa vizuri katika mtazamo wa ulimwengu wa kitabu. Iwapo, tukifuata kielelezo cha Yesu wakati huo kuhusu ndoa na talaka, tungeelekeza kujitolea kwetu kwenye mpango mkuu wa kimungu ambao umeelezwa katika nyenzo za Mithali, basi tungekuwa tunashindana katika kutafuta kujitoa wenyewe katika upendo mwaminifu ambao wakati huo huo ni utambuzi wa kweli wa uhuru uliombwa na baraka za kweli.

Hatimaye, basi, kutafakari kuhusu masuala ya kijamii katika Mithali kunasisitiza tena kwamba maisha ya nyumbani ni mfano wa ushirika wa agano na Mungu. Bila shaka, kwa mfano wowote, kuna pointi ambazo sambamba huvunjika. Wao ni mdogo.

Walakini, mlinganisho huu hauhusishi tu mfano, lakini ushiriki wa ukweli mmoja katika mwingine. Kwa maneno mengine, kaya sio tu kama maisha ya kiroho, kaya ni mlinganisho wa kiroho, na ni moja ya sitiari za maisha ya kiroho katika Mithali. Kukataa mafundisho ya Methali kwa hiyo ni sawa na kukataa misingi ya imani ya jadi ya Kikristo.

Kuhusiana na hili, Karl Marx mwenyewe ametoa maoni katika juzuu ya 3:4 ya Dogmatics yake ya Kanisa, Kitabu cha Mithali, ambacho kinaweza kusomwa kama ufafanuzi wa kiwango kikubwa juu ya maisha ya kiroho, si kwa maana yoyote kitabu kisicho cha kiroho. Ndani yake, hatujaagizwa, kuamuru, au kuamriwa, lakini kushawishiwa na kushauriwa na kualikwa kufanya kesi ya kibinafsi na uamuzi uliozingatiwa vizuri, na uamuzi huu daima na rufaa kwa mahakama ambayo inasimama juu ya mwalimu wa baba na mshauri. Hata hivyo, haiwezi kukanushwa pia kwamba katika Agano la Kale, tatizo la uhusiano wa Agano la tano na la kwanza limefichwa chini ya njia za mawazo ya mfumo dume, na hali ya kiroho ya mtu aliyetubu, ingawa ni ukweli, bado haijadhihirika, lakini sikuzote tunakua bila kutambuliwa." kuliko mamlaka yoyote ya kibinadamu, Mdo 5:29 Yesu anaposalia hekaluni, akiendelea na shughuli za baba yake hadi kwenye dhiki ya wazazi wake wa kidunia, masimulizi katika Luka 2 :42-43 si kisa cha kutomtii Mungu.

Kinyume chake, mwelekeo ufaao wa uzazi wote wa kidunia ni kukazia ndani ya watoto hekima inayokua kwa ajili ya utii unaotolewa kwa hiari kwa Mungu. Utangulizi wa Mungu unaweka mfumo dume wa methali na uzazi wenye afya katika muktadha ufaao. Kile ambacho Mithali hufundisha hatimaye kuhusu malezi na kufundisha ni pendeleo kubwa linalohusika katika kumwiga Mungu katika kiwango cha kiumbe.

Tunashiriki katika kuzaa, kuandaa, kulinda, na kulea uhai kwa niaba ya Muumba ili kila mtoto mwenye thamani akue katika hekima. Utaratibu huu huleta furaha kwa wanafamilia na majirani wanaowatazama wakikumbatia urithi wao kulingana na zawadi zao binafsi. Hata wale ambao hawajapata kamwe kuwa wazazi wanaweza kushiriki katika shangwe hii kupitia njia mbalimbali za kufundisha.

Utatu Uliobarikiwa ni wa neema sana kwamba ushirika wake na Baba na Roho Mtakatifu unaenea hadi katika malezi ya watoto wengine, ambao nao wanaweza kufurahia uzazi wao wenyewe. Katika kila ngazi ya maisha ya mwanadamu kuna siri kubwa na mzozo kati ya wazazi, unaotuongoza kumcha Yule anayetupa sote. Wakati huo huo, kuamsha imani yetu na kutafuta kuelewa kipengele katikati ya fumbo lote, utoaji na kupokea kwa upendo.

Kwa mtazamo huu wa maneno ya mwisho, sasa tumefika mwisho wa Mithali katika sura ya 31. Tumetambua jinsi shughuli za msingi za kusikiliza na kuzungumza zilivyo kwa malezi ya tabia ya Mithali. Tumetambua jinsi watu wa Mungu wamebarikiwa kuwa na ufunuo ambao unaalika na kuimarisha maagano yao na kukua katika hekima.

Katika nyongeza ya kuhitimisha mhadhara huu, tunarudi kwenye Mithali 8 na wasifu wake wa Bibi Hekima, na kufikiria jinsi gani, kama hata hivyo, tunaweza kuihusisha na Yesu Kristo. Katika mihadhara hii yote, nimejaribu kuonyesha jinsi Wakristo

wanavyoweza kusoma Mithali katika mwanga wa mlinganisho kati ya uzazi wa kibinadamu na ufundishaji wa Mungu wa kuwaongoza watu katika hekima. Baada ya kufikia kilele cha mlinganisho huu na hekima yake katika ode ya Mithali 31, inafaa kurudi kwenye kilele cha Mithali 8, mistari ya 22 hadi 31, ambayo inaunganisha Hekima ya Bibi kwa ukamilifu na utawala wa Mungu wa ulimwengu.

Bila kuwa na wakati au nafasi ya utetezi kamili, nataka kuelezea, kwa mchoro kwa ufupi, jinsi tunavyoweza kumwona Yesu Kristo anayehusiana na taswira hii ya hekima. Nitajaribu kufanya hivyo katika hatua tano za msingi. Kwanza, maana ya vitenzi katika 8.22 hadi 26.

Kitenzi cha kwanza cha kifungu kilichojadiliwa ni qanah katika 8:22. Matumizi yake ya kawaida katika Agano la Kale yanahusisha kupata au kumiliki, kama ilivyo kawaida mahali pengine katika Mithali. Septuagint, jina la Kigiriki la Agano la Kale, lilihitimisha kulichukua hili si kwa maana ya kupata au kumiliki tu, bali kwa maana fulani ya kuumba. Na hiyo ilisababisha kila aina ya mabishano na Arian Christology.

Jaribio lilikuwa ni kumsoma Yesu katika kifungu hiki na kumwona Mwana akiwa ameumbwa na Mungu, na kwa hiyo si kuwa mungu kikamilifu. Kwa sehemu, nadhani, hiyo ilitokana na kutegemea Septuagint, tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale, badala ya kushughulika moja kwa moja na Kiebrania. Sambamba ya kisasa na anuwai ya istilahi ya Kiebrania, Tremper Longman anapendekeza, itakuwa jozi ya kupata na kuzaa.

Na hapa, nadhani hali ya kupata au kumiliki ambayo kitenzi kinajaribu kuwasilisha ni mahususi zaidi. Inazaa. Inazaa.

Kuzaa ni njia ya kuingia katika kifungu hiki. Kuzaa huku kwa hekima kunaweza kuvuviwa mwanzoni mwa Neno la Bwana. Kufuata njia hiyo kungepatanisha mawazo ya Mungu yenye hekima na safi tangu mwanzo kabisa.

Kuna alama chache za muda katika 8:22, kama vile mwanzo, lakini itakuwa muhimu kutambua pointi zao za kulinganisha. Kwanza ya nini? Kwanza kabisa. Tunapoendelea, badala ya kuchukulia hekima haraka kama kiumbe, ninachojaribu kupendekeza ni hekima haizungumzwi kama ilivyoumbwa hapa, lakini inasemwa kwa kitamathali kama mtoto aliyezaliwa.

Hiyo inafanya nafasi zaidi kwa utimilifu wa Kikristo wa kiimani au uidhinishaji wa kifungu hiki. Kitenzi cha pili katika 8:23 hakiko wazi kuhusiana na mzizi wake. Na hivyo, kuna swali la nini hasa sisi ni kuona hatarini hapa.

Je, tuna uwekaji wa mfalme nyuma? Je, tuna kusuka? Je, tuna sitiari inayohusisha ujauzito na kadhalika? Kwa hiyo, kuna chaguzi. Lakini hivi ndivyo ninavyofikiri 8:22 na 23 pamoja na Lady Wisdom anadai, kwa maoni yangu. Bwana alinipata au kunimiliki

kwa kunizaa, kwa kunizaa mwanzoni mwa njia yake, ambayo unaweza kufuata kabla ya kazi zake zingine za kwanza.

Tangu milele nilisukwa pamoja, nikiambatana na taswira ya kuzaa, tangu mwanzo kabisa, tangu nyakati za mwanzo za dunia. Kwa hivyo, ikiwa hii ni sawa, hatuna shida ya Kikristo na hekima kufanywa kiumbe hapa. Tuna usemi wa kisitiari wa hekima katika suala la kuzaliwa.

Sasa suala la pili liko katika sura ya 8 na mstari wa 30, maana ya Amoni na sisi ni jinsi gani hasa... Sasa katikati, muundo wa mstari wa 27 na 29 unamaanisha kinyume kutoka mstari wa 24 na 25, kutoka juu hadi chini. Hoja ya hii chini na juu ni kwamba Mungu kwa busara anafanya ulimwengu wote kuwa sawa kwa makazi ya mwanadamu. Machafuko yanayohusiana na maji, ambayo yanaogopwa sana na watu wa kale, hayawezi kuepuka mipaka iliyowekwa na Bwana huyo huyo ambaye amri zake katika Torati pia zimeweka mipaka ya maisha ya mwanadamu.

Vifungu vya muda vinaongoza kwenye dai katika sura ya 8 na mstari wa 30 kwamba nilikuwa upande wake, Miongoni mwa uwezekano wa kutafsiri hapa, fundi au mfanyakazi stadi alikuwa akiongoza kwa muda mrefu sana, lakini maana inayohusiana katika Yeria 52:15 inabishaniwa. Na sidhani Mithali 33:19 haitoi uungaji mkono wazi kwa hili. Hiyo inatokana na kurekebisha maandishi ya Kimasora yanayofuata Torati.

Wengine huchagua uwezekano wa pili, mtoto au uuguzi, kwa sababu wanaona uwezekano wa kwanza, fundi au mfanyakazi mkuu, kama msumbufu wa kitheolojia, kumtambulisha muumbaji wa pili, kwa njia ya kusema. Ijapokuwa maendeleo yanayoonekana kutokana na kuhangaishwa sana na kuzaliwa mapema katika sehemu hii, ninaona kwamba mtoto huyo mdogo si chaguo bora zaidi ambalo Mithali ingeweza kufanya kwa ajili ya mvuto wa kuwa na hekima kwa sababu ya kuhusika na uumbaji katika mistari inayoingilia kati ambapo kwa hekima Mungu anafanya ulimwengu mzima ufaane na makao ya mwanadamu. Hivi majuzi, uwezekano wa tatu, wenye kuahidi zaidi ulijitokeza kwa ajili ya kutibu sura ya 8 mstari wa 30.

Bruce Waltke anatafsiri kifungu cha kwanza cha mstari, kando yake mara kwa mara, akichukua mzizi wa neno hili kwa suala la kuwa imara au mwaminifu, badala ya suala la fundi au mfanyakazi mkuu. Stuart Weeks vile vile huangazia usuli huu wa kileksia, akitafsiri neno hilo kuwa kwa uaminifu, kulingana na ambayo hekima inapatikana kama mwaminifu au kwa uaminifu. Uaminifu unaohusika unaweza kuvuka uwepo wa muda tu ili kuhusisha uchaji wa kidini pia.

Katika hali hiyo, dokezo linalowezekana la Mithali 8:30 katika Ufunuo sura ya 3 na mstari wa 14 lingekuwa na maana zaidi. Hapo tunasoma juu ya maneno ya Amina, shahidi mwaminifu na wa kweli, asili ya uumbaji wa Mungu, ambayo inaonekana kuwa dokezo la Kikristo katika Agano Jipya, kurudi kwenye usomaji. Sasa, ikiwa

tutachagua tafsiri hii ya Mithali 8:30, nilikuwa karibu naye kila wakati au kwa uaminifu, basi mstari huo unazua maswali mapya kuhusu wakati wa hali na matukio yaliyoelezwa hapo awali.

Kulingana na ufahamu wa kawaida, Mithali 8:30 huweka hekima kando ya Mungu wakati wa uumbaji, kwa furaha ya mstari wa 31, ikiwezekana kuwa ni baada ya tendo hili la Mithali ya uumbaji yenyewe. Hata hivyo, dhidi ya tafsiri hiyo, wakati vifungu vilivyoletwa na Bate katika 8:27 hadi 8:29 vingeweza tayari kuendana na taarifa, nilikuwa pale katika 8:27, badala ya taarifa, nilikuwa kando yake katika 8.30. Na kuna maneno yanayounganisha aya ya 30 na 31 pamoja, ambayo yanafanya mabadiliko ya muda kati yao kuwa duni. Ndivyo ilivyo kwa mnyama.

Kipimo cha siku kwa siku cha nuru katika sura ya 8.30b kwa kawaida kinalingana na sura ya 8:31, baada ya uumbaji. Kwa hiyo, inafaa kuona andiko la 8:27 hadi 29 kama linaloonyesha kuwapo kwa hekima wakati wa uumbaji, huku 8:30 na 31 zikionyesha furaha yake katika kuwapo kwa Mungu tangu wakati huo. Tukimnukuu Leece, kifungu hicho si taarifa tu kwamba hekima ilikuwa na Mungu mapema, bali ni tangazo kwamba amekuwa na Mungu katika historia yote ya ulimwengu na bado yuko.

Uwepo huu wa kina unamfanya astahili zaidi kuwa kanuni ambayo kwayo wafalme hutawala na wanadamu kupata shalom. Sasa ikiwa matibabu haya ya 8:27 hadi 31 yanawezekana, au hata sawa, basi inabaki kufanya kazi nyuma, ikishughulikia namna ambayo hekima hutangulia ulimwengu katika mstari wa 29 na 26. Kuna mkazo wa maneno unaorudiwa-rudiwa juu ya kuzaliwa kwake, 2, 3, 4, na 25 njiani.

Kila moja ya aya tatu za mwisho huweka wazi kwamba kabla ya hekima, kipengele fulani cha ulimwengu hakikuwepo au kilikuwa bado hakijatokea, ambacho kwa mujibu wa ugawaji wa Kikristo wa nyenzo za hekima zingepatana na madai ya Injili ya Yohana, na baadaye Orthodoxy ya Kikristo, kuhusu Logos, ambaye vitu vyote vilifanywa kwake, na kabla au bila ambayo hakuna kitu kilifanywa. Kwa hivyo, swali gumu zaidi ambalo linaonekana kuwa hekima iliyotajwa katika kifungu hiki na kuwa kwa namna fulani au kutimizwa hatimaye katika Yesu Kristo, swali gumu zaidi kwa hilo linaonekana nyuma katika sura ya 8, mstari wa 22. Tayari nimependekeza hekima si lazima iwe kiumbe kulingana na kifungu cha kwanza.

Kitenzi, kama tulivyoona hapo juu, kinamaanisha ama chini ya kuundwa, kupatikana, au uwezekano mkubwa kinamaanisha zaidi ya kuundwa. Inamaanisha kuzaliwa kwa maana hii maalum ya sitiari. Matumizi ya sitiari ni ya mara kwa mara kwa dhana ya kuwa kiumbe, na baada ya yote, maandishi haya ni mashairi.

Kuzaa ni suala kulingana na matumizi ya kishairi au sitiari, na kwa hivyo kile tunachohitaji kushughulikia kitheolojia kinahusu asili na wakati wa kuzaa na umuhimu gani ambao unaweza kuwa na mtu binafsi. Inaonekana kwangu kwamba

ufahamu usio wa kihalisi wa kuzaa unapatana kabisa na asili ya kishairi ya kifungu na nguvu ya ishara ya taswira ya kaya katika Mithali yote, pamoja na kile Mithali inataka kusema kuhusu hekima. Haitaki kusema kwamba hekima, ama katika suala la maudhui ya mafundisho au kama aina fulani ya sitiari, inatoka kutokuwepo hadi kuwepo.

Inataka kusema kwamba inatoka kwa Mungu wa milele hadi katika mpangilio uliombwa. Kwa hivyo, nadhani theolojia ya Kikristo ya kawaida inaangazia uanzishwaji wa kitamathali wa maandishi haya ya ukoo wa kimungu wa hekima. Kwa njia fulani basi, kifungu chenye changamoto zaidi katika 8:22 ni cha pili.

Inasema kwamba matendo yake ya kwanza ya zamani yaliweka kuzaa kwa hekima mwanzoni mwa mfululizo wa kazi za ulimwengu, za muda, au za kihistoria, kama ilivyo katika Ukristo potofu wa Aryan. Si lazima. Neno linalotafsiriwa kwanza linaonyesha hali ya mbali kwa wakati, lakini linaweza kuelekeza zaidi kwenye roho ya kimungu, kama vile Habakuki 9:12 . Je! wewe si tangu zamani za kale, Ee Bwana, Mungu wangu, mtakatifu wangu? Hutakufa.

Na nyongeza ya zamani katika mwisho wa 8:22 inatukumbusha Zaburi 92. Kiti chako cha enzi cha Bwana kimethibitishwa tangu zamani. Wewe ni kutoka milele.

Maneno hayo yanatoa kila mwonekano wa kujaribu kuwasilisha upambanuzi wa milele wa hekima, si kufaa kwake ndani ya mifumo ya kiumbe. Sasa, kuwa na uhakika, msamiati si sahihi vya kutosha kujitawala wenyewe juu ya maswali yoyote ya kiufundi, kitheolojia, au Kikristo. Lakini ikiwa tunataka kuhusisha maandishi na Kristo kwa njia fulani, chaguzi zetu, nadhani, zibaki wazi hapa, kwa sababu lugha inaweza kutumika kuwasilisha umilele, na ushirika na muumba, badala ya mwanzo wa muda.

Kwa hivyo, kazi ya fasihi na utambulisho wa hekima ni nini? Bila shaka, utu wa hekima ni motifu ya kifasihi katikati ya kifungu kinachochukua mfano wa kishairi. Hakuna dai linalotolewa hapa kuhusu hali ya kuwa haipostasis au mtu mwenye hekima, kimungu au vinginevyo, kwani ulinganifu na ufuatao wa Yakobo uko hapa. Yesu Kristo hayumo moja kwa moja ndani ya mwandishi, na kwa hakika hayumo katika akili ya mwandishi au wahariri wa kibinadamu.

Lakini hekima inayoonyeshwa hapa inapita zaidi ya sifa ya kimungu. Haina mantiki kidogo, hata kisitiari, kwa utu. Mithali 8 haipendekezi kwamba kulikuwa na wakati ambapo sifa ya kimungu ya hekima haikuwa, na kisha ikawa.

Kwa ufafanuzi, sifa ya kimungu haijaletwa. Wala, nadhani, hatuwezi kusuluhisha ubinafsishaji wa hekima kwa uwazi wa mchakato wa kinabii yenyewe, ikiwa unachukuliwa kama ukweli wa kiumbe pekee. Mithali 8-9 inaelekea inalenga katika kujitayarisha kwa Mithali 10-31, kweli.

Lakini inaangazia kwamba mafundisho kama haya ya kimungu huja kwa njia ya ufunuo wa kibinafsi wa kimungu, sio tu hekima ya kibinadamu iliyoandikwa kubwa. Maandiko yanahusisha mwaliko wa kibinafsi wa hekima na muumba, kama ilivyokuwa mwanzo kabisa. Kama vile Richard Brockham na wengine wamesisitiza, maandiko ya Agano la Kale kutoka kwa Isaya na mahali pengine yanatarajia ufunuo kamili zaidi wa kimungu katika siku zijazo, unaofungamana na utimilifu wa ukombozi ulioahidiwa wa Israeli.

Ndipo watajua ya kuwa mimi ndimi Bwana. Kwa wasomaji wa Kikristo, inaeleweka kwamba vidokezo vya Agano la Kale vya uhusiano wa ajabu ndani ya maisha ya Mungu na kujishusha kutoka kwa Mungu kwetu kupitia hekima vinaweza kuja katika nuru kamili ya ufunuo na ujio wa Yesu Kristo. Ugawaji wa Kikristo wa maandiko ya hekima na mandhari na vifungu kama Wakolosai 1 kwa hiyo inaeleweka.

Hapa, kwa uwazi Richard anaenda zaidi ya ujuzi mwingine wa ubunifu, kwa upande mmoja, huku akiwa hatambuliki pekee na maisha ya Yesu Kristo. Kwa hivyo, nadhani mjadala wa baadaye kati ya Athanasius na Waarian unafaa kabisa kwa mada ya Mithali 8, hata kama, katika kiwango cha kiufundi, Yesu Kristo hayupo moja kwa moja kwenye uso wa maandishi. Na kwa idadi yoyote ya masuala ya ufafanuzi leo, tunaweza kufikia hitimisho tofauti kuliko wafasiri wa Kikristo wa awali.

Ikiwa hekima hapa haiwezi tu kuwa kipengele cha uumbaji au sifa ya kimungu, basi asili yake ya ajabu inaomba uchunguzi. Na maandishi yenyewe, katika muktadha wake wa asili, yanaweza kukamilishwa kwa ushairi na mamlaka ya fumbo ambayo hata haidai kuwa na jibu kamili, kwa majaliwa ya Mungu. Hekima ina nafasi ya upatanishi kati ya Mungu na ulimwengu, hasa kati ya Mungu na wanadamu.

Kama nilivyoona katika somo la kwanza, Yahweh ndiye neno la kwanza la kifungu hiki, na Adamu ndiye wa mwisho. Katika muktadha wa Mithali 8, sehemu ya maandishi inategemea ukweli kwamba hekima sio tu mfalme, kifalme, au hekalu. Hekima hutumika kama kiungo kati ya Mungu na wanadamu, kati ya mbingu na dunia.

Hekima ni Mungu, aliyepo, anafundisha, na anatawala kupitia sio tu wafalme na makuhani, bali pia wazazi na viumbe wasio wanadamu. Changamoto inayopatikana iko katika kutambua asili ya upatanishi huu. Ikiwa hekima ni ya kiungu, lakini hatimaye ni kiumbe wa aina fulani, kama Waarian walivyoshikilia, au kwa hakika ni ya kimungu katika aina fulani ya kujishusha kibinafsi ambayo haijafafanuliwa katika maandishi, kama Waorthodoksi walivyokuja kushikilia walipoihusisha na Yesu Kristo.

Changamoto kama hiyo ya ukalimani inachukua sura maalum katika kumwandikia Kristo kama Mwana wa Mungu, lakini inatokana na fumbo ambalo tayari limefichwa katika maandishi yenyewe, ningesema. Ikiwa hekima ina aina fulani ya uunganisho

wa kiumbe ambao ni tofauti kulingana na mpangilio wa matukio na vinginevyo na kila kitu kingine katika anga, basi sitiari ya kuzaa, mbali na kumweka Mwana chini ya Baba kuwa kiumbe kwa Muumba, kwa kweli huonyesha kuendelea kwa uhai na tabia ya kimungu. Kwa maneno mengine, hekima hapa ni chip kutoka msalaba kongwe iwezekanavyo.

Kwa hivyo, ninataka kupendekeza kwamba Yesu Kristo awasilishe azimio la siri iliyofichika katika maandishi, ingawa haitambuliwi waziwazi kila wakati. Hivyo ndivyo Umwilisho unatupa, aina ya mawasiliano nasi moja kwa moja, mawasiliano ya moja kwa moja na maisha ya binadamu, na kuchunguza miunganisho ya Agano Jipya kwa njia ambayo nimepitia hapa haraka. Nafikiri kwamba matibabu haya ya Mithali 8 ni dhahiri mtazamo wa wachache wa wanatheolojia dhidi ya uzito wa tani ya usomi wa kiinjili wa Agano la Kale, na sitaki kukudanganya kuhusu jambo hilo.

Na nadhani unaweza kusoma kitabu cha Mithali jinsi nilivyo nayo katika mihadhara hii iliyosalia bila kuamini kwamba Yesu Kristo anatimiza aina ya mtu binafsi ya hekima tuliyo nayo katika Mithali 8. Nadhani ukisoma Mithali 8 kwa mtindo huu, ambapo mwandishi wa kibinadamu anaashiria tabia ya ajabu ya kujishusha na ufunuo wa kimungu hadi hatujaelewa kikamilifu katika utimilifu wake. Kristo, nadhani ukisoma Mithali 8 kwa njia hiyo, inaendana kabisa na kile ambacho kitabu kizima kinajaribu kufanya kuhusiana na mafundisho ya upendo ya Mungu kwa kuwasiliana nasi, sio tu kwa kutumia maofisa katika maisha ya Waisraeli, lakini kwa kutumia wazazi na maisha ya kawaida katika ulimwengu wote kujaribu kufundisha hekima ndani ya mtu mmoja na kujaribu kutuletea uhusiano mzuri wa agano la shalom. Katika moyo wa Mithali, nataka kupendekeza, ni mafundisho ya kimungu ambayo yanajumuisha uzazi wa kibinadamu, na kutuvuta kwenye njia ya hekima. Njia ya hekima iko katika moyo wa jinsi Mungu anavyoamuru nyumba yake ya ulimwengu na Umwilisho wa Yesu Kristo kwa njia ya ajabu lakini hatimaye hutimiza ufundishaji ambao Mithali inaelekeza na ambayo inashiriki.

Asante kwa kusikiliza.

Huyu ni Dk. Daniel J. Treier na mafundisho yake kuhusu Mithali kwa ajili ya Maisha ya Kikristo. Hiki ni kipindi namba nne, Mithali sura ya 30-31, Maneno ya Mwisho.